Wymagania edukacyjne z języka polskiego w klasie IV

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

1. **Odbiór tekstów / czytanie**

- rozumie podstawowy sens krótkich, prostych tekstów (utworów lub fragm. lektur)
- potrafi odtworzyć informacje wyrażone *dosłownie* (czyli te, które są w tekście jasno podane)
- potrafi z pomocą nauczyciela wyodrębnić tytuł, bohaterów, główne wydarzenia fabuły

2. **Analizowanie / interpretowanie tekstu**

- rozpoznaje niektóre cechy gatunków literackich (np. legendy, baśni, opowiadania)
- wskazuje różnice między dialogiem a monologiem (często z pomocą nauczyciela)
- wskazuje tytuł, podtytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie w bardzo prostych tekstach

3. **Język — gramatyka, części mowy**

- rozróżnia litery i głoski, sylaby
- zna przynajmniej podstawowe części mowy: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, spójnik
- rozpoznaje proste formy czasownika (np. w liczbie pojedynczej)
- zna typy zdań ze względu na cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające, rozkazujące

4. **Ortografia i interpunkcja**

- stosuje podstawowe reguły pisowni: wielka litera na początku zdania, kropka, znak zapytania, wykrzyknik
- pisze najczęściej używane wyrazy poprawnie (choć może popełniać błędy)
- w prostych zdaniach stara się używać przecinków tam, gdzie jest to konieczne (np. przy wymienianiu), ale może potrzebować pomocy

5. **Wypowiedzi pisemne i ustne**

- potrafi wypowiedzieć się na dany temat prostymi zdaniami
- tworzy krótką, prostą wypowiedź pisemną lub ustną (np. opis, plan wydarzeń, notatka)
- w wypowiedziach może być wiele błędów, również językowych czy ortograficznych, ale nie zaburzających zrozumienia treści

6. **Czytanie głośne / pamięciowe**

- czyta z podstawową poprawnością (tempo, intonacja) — mogą zdarzać się pomyłki
- recytuje prosty fragment z pamięci

7. **Samokształcenie / korzystanie ze źródeł**

- z pomocą nauczyciela korzysta ze słownika ortograficznego lub języka polskiego
- podejmuje próby poprawiania własnych błędów

Na ocenę **dostateczną** uczeń

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie informacji

- czyta głośno i cicho proste teksty z poprawną intonacją, tempem i akcentem,
- rozumie sens czytanych tekstów (zarówno literackich, jak i popularnonaukowych),

umie wskazać główne wydarzenia, bohaterów, miejsce i czas akcji,

- potrafi odróżnić fikcję literacką od informacji faktograficznej,
- odpowiada na pytania dotyczące treści tekstu.

2. Analiza i interpretacja

- rozpoznaje podstawowe gatunki literackie: bajka, baśń, legenda, opowiadanie, wiersz,
- wskazuje elementy budowy tekstu (wstęp, rozwinięcie, zakończenie),
- potrafi opisać bohatera literackiego (wygląd, cechy, zachowania),
- dostrzega morał, przesłanie lub sens utworu (często przy wsparciu nauczyciela).

3. Wiedza o języku

- zna i rozpoznaje podstawowe części mowy: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik, zaimek,
- odróżnia zdanie pojedyncze od równoważnika zdania,
- rozpoznaje rodzaje zdań: oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe,
- rozumie podstawowe pojęcia: liczba, rodzaj, osoba (w czasowniku),
- potrafi znaleźć podmiot i orzeczenie w prostym zdaniu.

4. Ortografia i interpunkcja

- stosuje podstawowe zasady pisowni wyrazów z **ó/u, rz/ż, ch/h**,
- poprawnie używa wielkiej litery (w imionach, nazwach geograficznych, na początku zdania),
- stara się stosować znaki interpunkcyjne (kropka, przecinek w wyliczeniach, znak zapytania, wykrzyknik),
- potrafi poprawić błędy ortograficzne w prostym tekście przy pomocy słownika.

5. Tworzenie wypowiedzi ustnych i pisemnych

- wypowiada się pełnymi zdaniami na tematy bliskie doświadczeniu,
- potrafi ułożyć krótkie opowiadanie, opis, list, notatkę,
- stosuje akapity (choć czasem niekonsekwentnie),
- tworzy wypowiedzi zrozumiałe i logiczne, choć z błędami,
- umie ułożyć plan wydarzeń do przeczytanego tekstu.

6. Kultura języka i odbiór tekstów

- uważnie słucha innych, potrafi powtórzyć główną myśl czyjejś wypowiedzi,
- zna podstawowe zasady kulturalnej rozmowy (nie przerywa, zwraca się do innych w formach grzecznościowych),
- recytuje z pamięci krótki utwór poetycki (z poprawną dykcją i intonacją).

7. Umiejętności praktyczne

- korzysta z prostych słowników (ortograficzny, języka polskiego),
- podejmuje próby samodzielnego redagowania i poprawiania swoich wypowiedzi,
- zna podstawowe pojęcia związane z książką (autor, tytuł, ilustrator, spis treści).

1. Odbiór wypowiedzi i czytanie

- czyta głośno i cicho płynnie, poprawnie, z właściwą intonacją,
- samodzielnie wyszukuje w tekście potrzebne informacje,
- potrafi wskazać wątki główne i poboczne w opowiadaniu,
- rozróżnia fikcję literacką od tekstu informacyjnego bez pomocy nauczyciela,
- odczytuje proste przenośnie i symbole (np. znaczenie morału w bajce, przesłania w legendzie).

2. Analiza i interpretacja

- zna cechy charakterystyczne podstawowych gatunków (baśni, bajki, legendy, wiersza, opowiadania),
- potrafi scharakteryzować bohatera literackiego, podając cechy charakteru i popierając je przykładami z tekstu,
- potrafi opowiedzieć przebieg wydarzeń w kolejności chronologicznej i logicznej,
- wskazuje w utworze elementy humoru, grozy, fantastyki,
- dostrzega główną myśl, przesłanie lub wartości przedstawione w tekście.

3. Wiedza o języku

- poprawnie rozpoznaje i nazywa najważniejsze części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik, zaimek, przysłówek),
- potrafi odmieniać rzeczowniki, przymiotniki i czasowniki w prostych formach,
- wskazuje w zdaniu: podmiot, orzeczenie, dopełnienie, okolicznik,
- potrafi odróżnić zdanie pojedyncze od złożonego współrzędnie,
- zna i stosuje pojęcia: rodzaj gramatyczny, liczba, osoba, czas, tryb.

4. Ortografia i interpunkcja

- stosuje zasady pisowni wyrazów z **ó/u, rz/ż, ch/h**, w większości poprawnie,
- pisze poprawnie pod względem ortograficznym teksty o średniej długości (z drobnymi wyjątkami),
- prawidłowo używa znaków interpunkcyjnych w zdaniach prostych i wyliczeniach,
- potrafi samodzielnie sprawdzić poprawność zapisu w słowniku i wprowadzić poprawki.

5. Tworzenie wypowiedzi

- tworzy spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne,
- redaguje krótkie opowiadania, opisy, charakterystyki, listy, zaproszenia, notatki,
- w wypowiedziach pisemnych stosuje akapity i odpowiednią budowę (wstęp, rozwinięcie, zakończenie),
- w opowiadaniu potrafi używać dialogu, opisów, elementów oceny,
- wypowiada się w miarę poprawnie pod względem gramatycznym i stylistycznym.

6. Kultura języka

- używa poprawnych form grzecznościowych,
- stara się unikać błędów językowych w wypowiedziach,
- uważnie słucha i reaguje na wypowiedzi innych,
- recytuje wiersze i fragmenty prozy z wyrazistą intonacją i odpowiednim tempem.

7. Umiejętności praktyczne

- swobodnie korzysta ze słowników i innych prostych źródeł informacji,
- potrafi wyszukać potrzebne dane w spisie treści, indeksie, słowniczku,
- w pracy samodzielnej zwykle nie potrzebuje pomocy nauczyciela,
- potrafi poprawiać i ulepszać własne teksty.

Ocena **dostateczna** oznacza, że uczeń **opanował materiał w stopniu podstawowym**, rozumie teksty i potrafi samodzielnie wykonać najprostsze zadania, choć popełnia błędy i potrzebuje wsparcia nauczyciela przy bardziej złożonych zadaniach.

Na ocenę dobrą **uczeń:**

1. Odbiór wypowiedzi i czytanie

- czyta głośno i cicho płynnie, poprawnie, z właściwą intonacją,
- samodzielnie wyszukuje w tekście potrzebne informacje,
- potrafi wskazać wątki główne i poboczne w opowiadaniu,
- rozróżnia fikcję literacką od tekstu informacyjnego bez pomocy nauczyciela,
- odczytuje proste przenośnie i symbole (np. znaczenie morału w bajce, przesłania w legendzie).

2. Analiza i interpretacja

- zna cechy charakterystyczne podstawowych gatunków (baśni, bajki, legendy, wiersza, opowiadania),
- potrafi scharakteryzować bohatera literackiego, podając cechy charakteru i popierając je przykładami z tekstu,
- potrafi opowiedzieć przebieg wydarzeń w kolejności chronologicznej i logicznej,
- wskazuje w utworze elementy humoru, grozy, fantastyki,
- dostrzega główną myśl, przesłanie lub wartości przedstawione w tekście.

3. Wiedza o języku

- poprawnie rozpoznaje i nazywa najważniejsze części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik, zaimek, przysłówek),
- potrafi odmieniać rzeczowniki, przymiotniki i czasowniki w prostych formach,
- wskazuje w zdaniu: podmiot, orzeczenie, dopełnienie, okolicznik,
- potrafi odróżnić zdanie pojedyncze od złożonego współrzędnie,
- zna i stosuje pojęcia: rodzaj gramatyczny, liczba, osoba, czas, tryb.

4. Ortografia i interpunkcja

- stosuje zasady pisowni wyrazów z **ó/u, rz/ż, ch/h**, w większości poprawnie,
- pisze poprawnie pod względem ortograficznym teksty o średniej długości (z drobnymi wyjątkami),

- prawidłowo używa znaków interpunkcyjnych w zdaniach prostych i wyliczeniach,
- potrafi samodzielnie sprawdzić poprawność zapisu w słowniku i wprowadzić poprawki.

5. Tworzenie wypowiedzi

- tworzy spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne,
- redaguje krótkie opowiadania, opisy, charakterystyki, listy, zaproszenia, notatki,
- w wypowiedziach pisemnych stosuje akapity i odpowiednią budowę (wstęp, rozwinięcie, zakończenie),
- w opowiadaniu potrafi używać dialogu, opisów, elementów oceny,
- wypowiada się w miarę poprawnie pod względem gramatycznym i stylistycznym.

6. Kultura języka

- używa poprawnych form grzecznościowych,
- stara się unikać błędów językowych w wypowiedziach,
- uważnie słucha i reaguje na wypowiedzi innych,
- recytuje wiersze i fragmenty prozy z wyrazistą intonacją i odpowiednim tempem.

7. Umiejętności praktyczne

- swobodnie korzysta ze słowników i innych prostych źródeł informacji,
- potrafi wyszukać potrzebne dane w spisie treści, indeksie, słowniczku,
- w pracy samodzielnej zwykle nie potrzebuje pomocy nauczyciela,
- potrafi poprawiać i ulepszać własne teksty.

Ocena **dobra** oznacza, że uczeń **opanował materiał w stopniu pełnym** – radzi sobie samodzielnie, popełnia niewiele błędów i potrafi je korygować. Nie zawsze sięga po bardziej złożone treści i formy, ale wykazuje solidne przygotowanie.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

1. Odbiór wypowiedzi i czytanie

- czyta płynnie, poprawnie, z właściwym tempem, akcentem i intonacją,
- rozumie nie tylko treść dosłowną, ale także ukryte znaczenia tekstu,
- potrafi wskazać wątki główne i poboczne, przyczyny i skutki wydarzeń,
- samodzielnie wyszukuje w tekście informacje potrzebne do wykonania zadania,
- odróżnia elementy fikcji literackiej od faktów oraz potrafi uzasadnić swoje stanowisko.

2. Analiza i interpretacja

- zna i rozróżnia podstawowe gatunki literackie oraz umie wskazać ich cechy,
- swobodnie charakteryzuje bohaterów literackich, podaje przykłady zachowań potwierdzające cechy charakteru,
- potrafi omówić motywy postępowania bohatera, ocenić jego czyny i odnieść je do własnych doświadczeń,
- dostrzega w utworach wartości (np. dobro, przyjaźń, odwaga) i potrafi o nich rozmawiać,

- interpretuje proste symbole, przenośnie, porównania, elementy humoru lub fantastyki.

3. Wiedza o języku

- rozpoznaje i poprawnie nazywa wszystkie podstawowe części mowy oraz formy gramatyczne,
- odmienia rzeczowniki, przymiotniki i czasowniki w typowych przypadkach i trybach,
- wskazuje w zdaniu główne i poboczne części zdania (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, okolicznik, przydawkę),
- rozróżnia zdania pojedyncze i złożone, łączy je poprawnie,
- zna i stosuje pojęcia: rodzaj gramatyczny, liczba, osoba, przypadek, tryb, czas.

4. Ortografia i interpunkcja

- pisze poprawnie pod względem ortograficznym (popełnia sporadyczne błędy, które potrafi samodzielnie poprawić),
- stosuje poprawną interpunkcję w zdaniach prostych i złożonych, w dialogu, w wyliczeniach,
- samodzielnie korzysta ze słowników i potrafi poprawić błędy w swoich tekstach.

5. Tworzenie wypowiedzi

- tworzy spójne, logiczne i urozmaicone wypowiedzi ustne i pisemne,
- redaguje opowiadania z dialogami, opisami, elementami oceny i przeżyć bohatera,
- umie napisać charakterystykę postaci, opis przedmiotu, krajobrazu, zwierzęcia,
- pisze listy, zaproszenia, ogłoszenia zgodnie z zasadami formy,
- stosuje akapity i bogate słownictwo,
- jego wypowiedzi są poprawne językowo, stylistycznie i ortograficznie (popełnia drobne błędy).

6. Kultura języka

- wypowiada się poprawnie, używając bogatego słownictwa,
- przestrzega zasad kultury języka i grzeczności,
- uważnie słucha innych, reaguje rzeczowo na ich wypowiedzi,
- recytuje wiersze i fragmenty prozy z wyrazistą intonacją, w odpowiednim tempie, z uwzględnieniem nastroju utworu.

7. Umiejętności praktyczne

- swobodnie korzysta z różnych źródeł wiedzy: słowników, encyklopedii, spisów treści, indeksów,
- samodzielnie planuje i redaguje swoje wypowiedzi,
- potrafi sam ocenić swoją pracę i poprawić błędy,
- łączy wiedzę z języka polskiego z doświadczeniami i wiadomościami z innych przedmiotów.

Ocena **bardzo dobra** oznacza, że uczeń **opanował materiał w pełnym zakresie, pracuje samodzielnie, starannie i poprawnie**, a jego wypowiedzi są bogatsze i bardziej rozwinięte niż na poziomie dobrym.

Na ocenę celującą uczeń:

1. Odbiór wypowiedzi i czytanie

- czyta płynnie, wyraziście, z odpowiednią intonacją i modulacją głosu,
- rozumie teksty dosłowne i metaforyczne, także trudniejsze od przewidzianych programem,
- samodzielnie interpretuje sens utworu, wskazuje ukryte treści, symbole i przenośnie,
- potrafi odnieść treść lektury do własnych doświadczeń oraz innych dzieł kultury.

2. Analiza i interpretacja

- zna i rozróżnia różne gatunki literackie (także te wykraczające poza podstawowy program),
- swobodnie charakteryzuje postacie, analizuje ich motywy i ocenia zachowania,
- dostrzega uniwersalne wartości (np. miłość, dobro, prawda, przyjaźń, patriotyzm),
- potrafi formułować własne sądy, opinie i wnioski, poparte argumentami,
- samodzielnie przygotowuje krótkie interpretacje utworów literackich.

3. Wiedza o języku

- zna i poprawnie stosuje wszystkie podstawowe kategorie gramatyczne,
- umie wskazać i omówić funkcję części mowy i części zdania w tekście,
- rozpoznaje różne typy zdań złożonych,
- wykorzystuje wiedzę o języku w praktyce — pisze poprawnie, stosując bogate konstrukcje składniowe,
- potrafi wyjaśniać trudniejsze zjawiska językowe, także wykraczające poza podstawę programową.

4. Ortografia i interpunkcja

- pisze poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym, nawet w dłuższych, bardziej złożonych wypowiedziach,
- samodzielnie eliminuje błędy i pomaga innym w ich poprawie,
- stosuje zasady pisowni w sposób pewny, bez potrzeby stałej kontroli.

5. Tworzenie wypowiedzi

- redaguje dłuższe, ciekawe, logiczne i bogate wypowiedzi pisemne i ustne,
- w opowiadaniach stosuje rozbudowaną akcję, dialogi, opisy, refleksje i własne przemyślenia,
- potrafi twórczo naśladować różne formy wypowiedzi (np. napisać własną bajkę, legendę, wiersz),
- wypowiedzi są poprawne stylistycznie, językowo i ortograficznie,
- posługuje się bogatym, zróżnicowanym słownictwem.

6. Kultura języka

- świadomie i konsekwentnie używa poprawnych form językowych,
- stosuje różnorodne środki stylistyczne w swoich wypowiedziach,

- dba o kulturę słowa w codziennych sytuacjach,
- recytuje utwory z interpretacją głosową, oddając nastrój i sens tekstu.

7. Umiejętności praktyczne i twórcze

- samodzielnie korzysta z różnych źródeł wiedzy: książek, encyklopedii, internetu (w sposób krytyczny),
- podejmuje dodatkowe prace: pisze własne teksty literackie, bierze udział w konkursach, przygotowuje prezentacje,
- łączy wiedzę z języka polskiego z innymi dziedzinami (historia, sztuka, przyroda),
- wyróżnia się aktywnością na lekcjach, inicjatywą i kreatywnością,
- wykazuje szczególne zainteresowania literaturą, językiem lub kulturą.

Ocena **celująca** oznacza, że uczeń **przekracza wymagania programowe** – nie tylko zna i stosuje to, co przewidziane w podstawie, ale też **tworzy własne teksty, samodzielnie interpretuje literaturę i wykazuje szczególne uzdolnienia lub osiągnięcia**.